

Závěrečná zpráva Akreditační komise o hodnocení doktorských studijních programů na Fakultě ekonomiky a managementu Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

září 2012

O zahájení hodnocení rozhodla Akreditační komise (dále AK), která dle § 84 odst. 1 písmeno a) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a všestranně posuzuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další tvůrčí činnost vysokých škol, na svém zasedání ve dnech 13. – 15. září 2010.

Účelová pracovní skupina (dále ÚPS), kterou AK k tomuto účelu jmenovala, pracovala ve složení: prof. PhDr. Jana Geršlová, CSc. – předsedkyně, prof. RNDr. PhDr. Jan Štěpán, CSc., doc. Ing. Pavel Žufan, Ph.D., prof. Ing. Vojtěch Koráb, Ph.D.

Návštěvy na Fakultě ekonomiky a managementu Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (dále FaME UTB) se dne 28. června 2012 za ÚPS zúčastnili: prof. PhDr. Jana Geršlová, CSc., prof. RNDr. PhDr. Jan Štěpán, CSc., doc. Ing. Pavel Žufan, Ph.D., prof. Ing. Vojtěch Koráb, Ph.D. a Mgr. Dagmar Kaplanová (pracovnice sekretariátu AK). Za fakultu se jednání zúčastnili: prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková (děkanka) a Ing. Adriana Knápková, Ph.D. (proděkanka pro výzkum a spolupráci s praxí).

Stav k 30. 6. 2012

Název programu	Název oboru	Doba studia	Počet studentů		Platnost akreditace
			P	K	
Hospodářská politika a správa	Finance	4	8	14	31.5.2019
Economic Policy and Administration	Finance	4	0	2	31.5.2019
Ekonomika a management	Management a ekonomika	4	42	69	30.4.2013
Economics and Management	Management and Economics	4	12	7	30.4.2013

Úvod

Zpráva vychází ze Sebehodnotící zprávy o uskutečňování doktorských studijních programů (DSP) zpracované na základě Dotazníku pro hodnocení akreditovaných činností – doktorské studijní programy, dalších podkladových materiálů zpracovaných fakultou, z veřejně dostupných informací a z poznatků, které vyplynuly z návštěvy FaME UTB. Po návštěvě si AK vyžádala ještě doplnění informací, které fakulta dodala. Podkladové materiály (včetně aktualizace k 22. 6. 2012) byly velmi pečlivě zpracovány, byly přehledně strukturovány a veškeré otázky zodpovězeny s erudiicí a znalostí věci. AK zejména ocenila, že v odborných životopisech (na kartách G) byly údaje o personálním zabezpečení oborů vyplněny velmi výstižně a skutečně jen s pěti nejvýznamnějšími publikacemi pedagoga za posledních pět let,

jak bylo doporučeno. Při posuzování tak bylo možné získat plastický přehled o odborném zaměření jednotlivých pracovníků a kvalitě jejich publikačních výstupů. Jak vyplynulo z materiálů zpracovaných FaME UTB, tak i z diskuse během návštěvy, fakulta si je vědoma některých problémů a jejich možných důsledků, které umí pojmenovat a také i řešit - konkrétní řešení byla součástí Sebehodnotící zprávy.

Oba DSP disponují poměrně dobře sestavenými oborovými radami se zastoupením domácích a externích členů. U DSP Ekonomika a management, DSO Management a ekonomika je 13 členů, z toho 7 FaME UTB a 6 externích, kteří jsou významnými vědeckými osobnostmi oboru z Univerzity Hradci králové, Technické univerzity v Liberci, Masarykovy univerzity, VŠB-TU Ostrava a Ekonomické univerzity v Bratislavě. Oborová rada DSP Hospodářská politika a správa, DSO Finance má aktuálně 12 členů, 5 pracovníků domácích a 7 externích členů odborníků z renomovaných pracovišť jako je Česká národní banka, VUT Brno, Technická univerzita v Liberci nebo Ekonomická univerzita v Bratislavě (u této oborové rady by bylo vhodné doplnit portfolio domácích členů do původního stavu 7, daného jejich odchodem).

AK měla k dispozici všechny podkladové materiály, kterými se řídí studium v DSP na FaME UTB (příslušným studijním a zkušebním řádem, který platí pro celou UTB a dalšími vnitřními předpisy, které upravují pravidla přijímacího řízení, zapojení studentů do výuky a výzkumu, státní zkoušky, stipendia, pravidla jednání oborové rady a školné atd.), všechny s příslušnými odkazy na webové stránky. AK ocenila transparentnost informací k DSP, včetně informačního a technického zabezpečení. Dále měla AK k dispozici obhájené disertační práce (obhájené disertační práce jsou zveřejněny v univerzitním informačním systému STAG na adrese: <http://www.portal.utb.cz>, oddíl „Prohlížení IS/STAG“ – „Kvalifikační práce“), včetně autoreferátů, posudků oponentů a záznamů o celém průběhu studia. Administrativně jsou tyto podklady vedeny velmi pečlivě, průběh studia a obhajob je dobře popsán, ÚPS nezaznamenala u náhodně vybraných studentů nedostatky. Obhajoby probíhaly ve všech případech před velmi dobře zastoupenými komisemi. U případů, které si namátkou ÚPS vybrala, odpovídala úroveň disertací posudkům oponentů, u případných nedostatků ve formálním zpracování disertační práce či u některých metodologických pochybení se to ve všech případech objevilo v posudcích.

AK ocenila i kvalitní technické zabezpečení doktorského studia (studenti v prezenční formě studia mají k dispozici kancelář s PC a tiskárnou, mají přístup ke světovým vědeckým databázím např. Web of Science, Journal Citation Reports, Scopus, Elsevier Science Direct, Wiley Online Library, SpringerLink, Proquest Central, EBSCO, SocIndex, EconLit, SourceOECD, Knovel, Cambridge Journals, Oxford Journals, Emerald atd.), součástí UTB je kvalitně vybavená knihovna s širokou škálou odborných domácích a zahraničních publikací, k dispozici je řada softwarových nástrojů, např. SPSS – statistický a analytický software, Mathematica801, Plant Simulation, ARIS7, Navision, Delmia, Witness, Jack, Stratex, Evalent apod.

Výzkumná činnost

FaME UTB ve Zlíně má definována klíčová témata výzkumu: Měření a řízení výkonnosti podniků, klastrů, organizací veřejné správy a regionů; Znalosti a řízení znalostí; Společenská odpovědnost firem; Management ve zdravotnictví. Na tato témata jsou orientovány výzkumné projekty získané od externích poskytovatelů řešené na FaME UTB, zaměřena většina disertačních prací studentů a rovněž tak projekty Interní grantové agentury.

U DSP **Ekonomika a management, DSO Management a ekonomika** jsou v současnosti řešeny 3 výzkumné granty GA ČR: „*Vytvoření českého nástroje pro měření akademických tacitních znalostí*“, „*Faktory ovlivňující on-line nákupní chování na Internetu v prostředí e-commerce na B2C a B2B trzích v ČR*“ a „*Znalostní služby – jejich význam a charakteristika*“. Kromě toho se v rámci oboru řeší projekty TAČR („*Výkonový potenciál pracovníků 50+ a specifické formy řízení lidských zdrojů podniku*“), další resortní projekty a projekty pro Zlínský kraj či Statutární město Zlín.

U DSP **Hospodářská politika a správa, DSO Finance** byly v minulosti řešeny 4 výzkumné granty GA ČR („*Užití IAS/IFRS v malých a středních podnicích a vliv na měření jejich výkonnosti*“; „*Hodnocení přínosů vyspělých technologií*“ „*Měření a řízení výkonnosti klastrů*“), v současnosti řeší fakulta projekt TAČR „*Klastrová politika České republiky a jejích regionů pro globální konkurence-schopnost a udržitelný růst*“ a prestižní projekt rezortní „*Aplikace moderních kalkulačních metod pro účely optimalizace nákladů ve zdravotnictví*“. Stejně tak jako u výše uvedeného DSO řeší fakulta i projekty pro Zlínský kraj a Statutární město Zlín z vědní oblasti financí.

Pro doplnění podkladů FaME UTB předložila i přehled podaných projektů, které jsou v souladu se směřováním fakulty a svědčí o velmi aktivním přístupu k získávání výzkumných projektů a grantů, na kterých se podílí doktorandi. Lze proto konstatovat, že výzkumná činnost je u obou oborů na odpovídající úrovni.

Akademičtí pracovníci

FaME UTB se v posledním období velmi intenzivně zaměřila na zlepšování kvality školitelů, což se výrazně projevilo zejména na kvalitě a úrovni disertačních prací (tento posun zaznamenala ÚPS již při návštěvě fakulty a srovnání náhodně vybraných disertačních prací v čase). V současné době připadá na FaME v průměru obou DSO 3 disertační práce na 1 školitele. Vzhledem k faktu, že počet doktorandů není rovnoměrně rozdělen mezi všechny školitele, vedou někteří školitelé vyšší počet doktorandů (5-7). Oborová rada především DSO Finance doporučila postupné snižování zátěže školitelů. Cílem by mělo být dosažení stavu maximálního počtu 4-5 studentů DSP na jednoho školitele s důrazem na zvyšování kvality disertačních prací a tvůrčích výstupů studentů DSP. U školitelů s aktuálně vyšším počtem doktorandů je v některých případech využita role konzultanta (konzultanti mají minimálně kvalifikaci Ph.D., kvalitní VaV výsledky a jsou schvalováni oborovou a vědeckou radou fakulty). Tyto případy jsou ovšem přechodným řešením současné situace, která by se měla stabilizovat především doplněním školitelů z řad mladší generace pracovníků.

Změny doznala struktura přednášejících v povinných i oborových předmětech, u povinných Makroekonomie III. a Mikroekonomie III. a především u předmětu Metodika vědecké a výzkumné práce (tento předmět je doplněn o zvané přednášky odborníků z Akademie věd a vysokých škol zaměřené na psaní vědeckých článků, prezentace výsledků tvůrčí činnosti, přípravu a realizaci výzkumných projektů). Doplněním přednášek obou DSO jsou tzv. „Pondělky FaME“ (zaměřené na odborné přednášky související s vědecko-výzkumným zaměřením fakulty).

Ve struktuře školitelů AK konstatovala v některých případech vyšší věk, který se současně u některých z nich kombinuje s nedostatečnou publikační aktivitou. Fakulta si tohoto stavu je

vědoma a přijala již opatření k řešení situace: na návrh Oborové rady bylo pozastaveno přijímání nových studentů DSP u školitelů, jejichž publikační činnost neodpovídá požadavkům FaME a UTB z hlediska dosahovaných výsledků v tvůrčí činnosti. Školitelé, kteří mají 5 a více studentů DSP, již nevypisují nová témata pro další akademický rok.

FaME UTB snižuje také současný vyšší podíl externích profesorů a docentů. Tento stav je dán zejména počtem školitelů, kteří dříve působili na FaME jako interní učitelé a v současnosti působí jako školitelé externí (zejména odchod do důchodu, příp. na jiné pracoviště). U většiny těchto externích školitelů je plánováno jejich působení v roli školitelů pouze do doby dostudování jejich současných doktorandů.

DSP Ekonomika a management, DSO Management a ekonomika:

Garantkou oboru Management a ekonomika je prof. Chromjaková, která má kromě plného pracovního úvazku na FaME ještě poloviční úvazek na IPA Slovakia, pobočce Fraunhofer Institut v Žilině, kde uvádí konzultační činnost – je však uvedena mezi přednášejícími profesory a docenty Podnikatelské univerzity, součástí instituce. Nepřednáší v žádném z předmětů, její publikací sice odpovídají oboru, ovšem nejsou v RIVu FaME UTB. Podle názoru AK by měla fakulta zvolit vhodnějšího garanta DSO ze svých kmenových pracovníků. V DSO působí aktuálně 30 školitelů, z nichž 7 působí na dohodu, u některých kmenových pracovníků AK zaznamenala další úvazky na Vysoké škole Karla Engliš, a.s., Brno, Univerzitě obrany v Brně, Newton College, a.s., ovšem u žádného pracovníka jeho úvazky nepřekročily požadavky vyplývající ze standardů AK pro studijní programy. 14 dalších školitelů již nevypisuje nová témata a pouze dovedou stávající studenty k obhajobě. Úroveň publikačních výstupů má vzestupnou tendenci, celkově situace v DSP odpovídá požadavkům standardů AK pro studijní programy.

DSP Hospodářská politika a správa, DSO Finance

Garantem oboru Finance je prof. Pavelková, která naplňuje požadavky standardů AK na garanta studijního programu. Patří mezi naše přední odborníky oboru finance, její publikační činnost je v odpovídající kvalitě i kvantitě a odpovídá zaměření oboru i přednášené disciplíně. U některých přednášejících a školitelů se jeví jako problematická jejich publikační aktivita.

Celkově je však odborné zaměření přednášejících a školitelů v souladu s přednášenou disciplínou a směřováním DSP. Kvalita publikačních výstupů je kolísavá, nicméně celkově odpovídá požadavkům AK. Velmi pozitivním signálem jsou aktivní kroky fakulty k podstatnému kvalitativnímu posunu u obou oborů, především zvýšení publikační činnosti školitelů a zvýšení kmenového počtu pracovníků v DSP na úkor externích pedagogů.

Studenti, disertační práce

Přijímací řízení na FaME UTB probíhá podle standardního postupu na UTB a FaME. Přechod na čtyřleté studium obou DSP přineslo celou řadu pozitivních změn, především v daleko větší transparentnosti jednotlivých etap studia (studijní a vědecko-výzkumné části) a větší prostor pro zapojení studentů do projektů FaME UTB (především při spolupráci s domácími a zahraničními univerzitami a zapojování studentů DSP do řešení společných projektů a spolupráci s praxí, průmyslovými podniky, organizacemi obchodními a finančními, profesními a poradenskými organizacemi a sdruženími v oblastech řešení témat disertačních prací). Vznikl i větší prostor pro výjezdy studentů – pro studenty prezenčního studia přijaté od akademického roku 2009/2010 platí povinnost zúčastnit se v průběhu studia minimálně

tříměsíčního studijního pobytu na zahraniční univerzitě nebo na zahraničním vědecko-výzkumném pracovišti, kde se věnují výzkumu v souladu se zaměřením své disertační práce (ve výjimečných případech může být tato povinnost nahrazena odbornou stáží v českém či zahraničním podniku nebo profesní organizaci v době trvání minimálně tří měsíců). Podporovány jsou rovněž zahraniční pobyty studentů DSP v kombinované formě studia. S tím souvisí i mobilita studentů – jde u obou oborů především o krátkodobé výjezdy, v posledním akademickém roce však vyjeli na semestrální pobyt v rámci programu Erasmus první studenti (Itálie, Slovinsko, Dánsko).

Témata disertačních prací byla obvykle upřesňována v průběhu studia po provedené kritické literární rešerši a vstupních analýzách. Oborové rady musely v některých případech přistoupit k úpravě tematického zaměření. Témata jsou někdy formulována poměrně obecně se širokým záběrem (což se ukázalo při hodnocení). Pro lepší koncipování témat disertačních prací přistoupila FaME UTB od akademického roku 2012/13 ke změně tohoto systému: bylo zavedeno představení a diskuse tezí disertační práce na příslušném ústavu ještě před přihlášením se studenta ke státní doktorské zkoušce (doposud se konaly tzv. „malé obhajoby“ pouze ve stádiu dokončování disertační práce, jak tomu je ostatně na většině našich vysokých škol).

Pro přihlášení se k obhajobě disertační práce musí každý student splnit minimální požadavky na výstupy tvůrčí činnosti studenta. Součástí minimálních požadavků je od akademického roku 2008/2009 účast na řešení výzkumného projektu UTB nebo fakulty (po dobu min. 1 roku) nebo projektu Interní grantové agentury organizované fakultou, případně fakultní vedlejší hospodářské činnosti. Tato podmínka platí pro studenty DSP v prezenční i kombinované formě studia. Kromě toho FaME UTB sleduje kvalitu publikačních výstupů doktorandů. Pro studenty, kteří zahájili studium v roce 2008 a později, byly nastaveny minimální publikační výsledky pro uskutečnění státní doktorské zkoušky a obhajobu disertační práce. Je možné uvést, že FaME UTB pořádá každoročně Mezinárodní Baťovu konferenci pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky (letos proběhl 8. ročník). Této konferenci se účastní řada domácích i zahraničních doktorandů, proběhla v anglickém jazyce včetně všech vystoupení a zaslaných příspěvků, doktorandi se však také účastní doktorandských konferencí na jiných vysokých školách (tyto konference poskytnou zpětnou vazbu k dosavadním výsledkům jejich vědecké práce). AK konstatovala zlepšení výstupů doktorandů, i když stále převažují publikace v českém jazyce.

Počet studentů u **DSP Ekonomika a management, DSO Management a ekonomika** za posledních 5 let je 269, u anglické verze 50, z toho bylo 62 absolventů českého a 21 absolventů anglického studia. Témata disertačních prací obhájených i řešených odpovídají koncepci oboru, u řešených prací je u prvního ročníku již patrná změna v pregnantnějším formulování zadání práce. AK neshledala při náhodném výběru prací závažnější nedostatky.

U **DSP Hospodářská politika a správa, DSO Finance** za posledních 5 let je 27 studentů, u anglické verze 7, z toho bylo 8 absolventů českého a 3 absolventi anglického studia. Témata disertačních prací (od roku 2009, kdy obor vznikl) jsou všechna důsledně tematicky zaměřená do oboru finance, ani u tohoto DSP nebyl zaznamenán vážnější nedostatek.

Doporučení pro vedení vysoké školy a fakulty

- Dbát o přiměřený počet studentů vzhledem možnostem FaME školit interními akademickými pracovníky a zapojit studenty do řešení výzkumných projektů (týká se především oboru Management a ekonomika).
- Pokračovat ve stabilizaci týmu interních akademických pracovníků a školitelů.
- Rozvíjet zahraniční mobility studentů.

Závěry k akreditaci studijních programů:

- 1) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Ekonomika a management* se studijním oborem *Management a ekonomika* se standardní dobou studia 4 roky, doktorského studijního programu *Hospodářská politika a správa* se studijním oborem *Finance* se standardní dobou studia 4 roky do 1. 9. 2020.
- 2) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Economics and Management* se studijním oborem *Management and Economics* se standardní dobou studia 4 roky a výukou v anglickém jazyce, doktorského studijního programu *Economic Policy and Administration* se studijním oborem *Finance* se standardní dobou studia 4 roky a výukou v anglickém jazyce do 1. 9. 2020.